

Orta Çocuklukta Anneye Kaygılı ve Kaçınan Bağlanma: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Orta Çocukluk Dönemi Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması

Fulya Kırımer

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Ece Akça

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Nebi Sümer

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı Brenning, Soenens, Braet ve Bosmans (2011) tarafından orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma boyutlarını ölçmek amacıyla geliştirilen Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) - Orta Çocukluk ve Erken Ergenlik Dönemi Ölçeğinin Türk örnekleminde psikometrik özelliklerini incelemektir. Ortaöğretime devam eden öğrenciler ($N = 357$) ölçeğin yapı, yakınsama ve yordayıcı geçerliğini sınamak amacıyla söz konusu ölçeğe ek olarak, Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği ile birlikte, arkadaşlara bağlanma, sürekli kaygı, benlik algısı, arkadaşlık kalitesi ve yaşam doyumunun da içinde bulunduğu birçok ölçeği doldürmüşlerdir. Faktör analizleri, YİYE-II - Orta Çocukluk Ölçeği Anne Formunun bağlanma kaygısı ve kaçınma boyutlarını temsil eden, iç tutarlığı yüksek iki faktörlü yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, YİYE-II - Orta Çocukluk Ölçeğinin geçerliği destekler şekilde her iki boyutu da ebeveyne güvenli bağlanma, arkadaşlara bağlanma, sürekli kaygı, benlik algısı, arkadaşlık kalitesi ve yaşam doyumu ile beklenen yönde ve anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe formunda yapılması önerilen değişiklikler ve gelecek çalışmalar için olası öneriler tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Bağlanma kuramı, orta çocukluk, bağlanma kaçınma ve kaygı boyutu, ölçek

Abstract

The aim of this study is to test psychometric quality of Brenning, Soenens, Braet, and Bosmans' (2011) the Experiences in Close Relationships Scale - Revised for children and adolescents (ECR-RC) in Turkey. In addition to the ECR-RC, middle school students ($N = 357$) completed a number of measures including the Kerns Security Scale, peer attachment, child anxiety, self-worth, friendship quality, and life satisfaction. Factor analyses revealed that the ECR-RC - Middle Childhood Mother Form has two factors representing attachment-related avoidance and anxiety with high degrees of reliability. Furthermore, supporting the validity of the ECR-RC in Turkish, both dimensions were significantly associated with secure attachment to parents, peer attachment, child anxiety, self-worth, friendship quality, and life satisfaction in the expected direction. Results were discussed considering the possible modifications in the certain items of the ECR-RC in the Turkish version and suggestions for future research.

Key words: Attachment theory, middle childhood, attachment avoidance and anxiety, measurement

Bowlby'nin (1969) bağlanma kavramı, bireylerin ait olma ve güven ihtiyacı nedeniyle yakın ilişkide oldukları kişilerle kurdukları derin duygusal bağı tanımlar. Yaşamın ilk yıllarında yeni doğan ile ona bakım veren kişi (bağlanma kişisi) arasında kurulan bağlanma ilişkisi yaşam boyunca diğer yakın ilişkilere taşınır. Bağlanma kuramı kapsamında yapılan çalışmalar çocuk yaşlarda bağlanma kişisiyle (genellikle anne) kurulan bağın niteliğinin gelecek dönemlerdeki ilişkilerde ve duygusal gelişimde belirleyici olduğunu göstermiştir (bkz., Cassidy ve Shaver, 2008; Mikulincer ve Shaver, 2007). Annesi ile güvenli bağlanma sağlayan bebekler, tehlike, stres ya da kaygı durumlarında anneyi güvenli sığınak olarak görürler; güvenli anlarda ise ortamı daha rahat keşfedebilirler (Bowlby, 1969; 1973). Annenin, bebeğin duygusal ihtiyaçlarına yönelik tutarlı ve duyarlı davranışlar sergilemesi bebeğin duygusal, davranışsal ve kişisel gelişimi açısından önemlidir ve güvenli bağlanmanın bir anlamda önkoşuludur (Ainsworth ve Bowlby, 1991).

Bireysel bağlanma farklılıklarını sistematik bir şekilde ölçmeyi amaçlayan Ainsworth ve arkadaşları (1978) yaptıkları gözlemler ve çalışmalar sonucunda anneye çocuk arasındaki bağlanma modellerini güvenli, kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma olarak üç kategoride sınıflamışlardır. Bu bağlamda geliştirdikleri "Yabancı Ortam" gözlem yöntemi ile bebeklerin annelerinden kısa süreli ayrı kalma durumlarında verdikleri tepkileri bağlanma kategorilerine göre değerlendirmişlerdir. Ayrılık sonrası annelerini sıcak karşılayan veya yakınlık gösterildiği takdirde kolayca sakinleşen bebekler güvenli bağlanan; rahatlamakta zorlanan ve kararsızlık yaşayan bebekler kaygılı/kararsız bağlanan; fiziksel ve psikolojik yakınlıktan kaçınan bebekler ise kaçınan bağlanan olarak tanımlanmıştır (Ainsworth ve ark., 1978). Böylece, bebeğin ihtiyaçlarına ve stres belirtilerine karşı annenin duyarlı olmasının ve tutarlı bir şekilde cevap vermesinin, bebeğin anneye güvenli bağlanmasında belirleyici rol oynadığı tespit edilmiş ve bulgular birçok çalışma ile desteklenmiştir (bkz., Belsky ve Fearon, 2008; Cassidy, 1999; De Wolff ve van IJzendoorn, 1997; George, Cummings ve Davies, 2010). Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) çalışmaları, bağlanma kuramına dayalı diğer gözlem ve kağıt-kalem ölçümlerinin farklı yaş gruplarına uygun olarak geliştirilmesine öncülük etmiştir (Sümer, 2006). Bu çalışmanın amacı orta çocukluk döneminde bağlanma düzeylerini ölçmek amacıyla Brenning Soenens, Braet ve Bosmans (2011) tarafından geliştirilen YİYE-II - Orta Çocukluk Dönemi Ölçeğini Türkçeye uyarlamak ve psikometrik özelliklerini incelemektir.

Bireysel Bağlanma Farklılıklarının Ölçülmesi: Kısa Tarihçe

Bireysel bağlanma farklılıklarının ölçülmesi amacıyla ilk olarak kategoriler temelinde sınıflama yapan

ölçme araçları geliştirilmiş (örn., Ainsworth ve ark., 1978) bunu yetişkin yakın ilişkilerinde kategorik yöntemi kullanan diğer araştırmacılar (örn., Hazan ve Shaver, 1987) izlemiştir. Daha sonraki çalışmalarda Bowlby'nin (1973) *benlik ve başkaları modeli* temeline dayanarak bağlanma düzeylerini iki boyutlu düzlem üzerinde tanımlamanın daha doğru bir yaklaşım olduğu sonucuna varılmıştır (Bartholomew, 1990; Shaver ve Mikulincer, 2002). Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanma düzeylerini, benlik ve başkaları modellerinin olumlu veya olumsuz algılanmasına göre dört ayrı birleşim üzerinden tanımlamıştır. Böylece, bireylerin her bir bağlanma stiline kendi içinde yüksek veya düşük oranlarla nitelendirilmesine olanak sağlamıştır.

Yapılan çok sayıda araştırma sonucunda (örn., Brennan, Clark ve Shaver, 1998) temel bağlanma boyutlarının *bağlanmaya ilişkin kaygı* ve *bağlanmaya ilişkin kaçınma* olarak iki temel alt boyutu temsil ettiği saptanmıştır (bkz., Sümer, 2006). Bağlanmaya ilişkin kaygı boyutu, aşırı yakınlık isteği, sürekli bir sosyal destek arayışı, reddedilmekten ve terk edilmekten korkma ve bu tehditlere karşı sürekli titikte olmayı içerirken; bağlanmaya ilişkin kaçınma boyutu yakın olmaktan ve samimiyetten kaçınma, yakınlıktan rahatsızlık hissetme ve başkasından sosyal destek istememek için kendine aşırı güven ile ifade edilir. Kategori düzeyinde bağlanma kaygı ve kaçınma boyutlarının düşük düzeyleri güvenli, yüksek düzeyleri korkulu bağlanmaya karşılık gelir. Bağlanma kaygısı yüksek, bağlanma kaçınmasının düşük olduğu kombinasyon saplantılı bağlanmayı temsil ederken, bunun tersi örüntü kaçınan bağlanmaya karşılık gelmektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalar bağlanmanın kategoriler yerine temel boyutlar üzerinde incelenmesinin daha geçerli ve yordayıcı olduğunu göstermektedir (Brennan ve ark., 1998; Mikulincer ve Shaver, 2007; Sümer, 2006).

Bartholomew ve Horowitz'in (1991) önerisinden yola çıkarak Brennan, Clark ve Shaver (1998) en çok kullanılan bağlanma ölçeklerinin maddelerinden bir havuz oluşturarak, bu madde havuzu ile faktör analizi yapmışlardır. Buna dayanarak son yıllarda yaygın olarak kullanılan yetişkinler için geliştirilen Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterini geliştirmişlerdir. Son yıllarda yapılan çalışmalar iki boyutlu ölçümün geçerli ve güvenilir bir yöntem olduğunu göstermiştir (Brennan ve ark., 1998; Sümer, 2006).

Yaklaşık 40 yıllık geçmişte bağlanma kuramı çalışmaları özellikle erken çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde bağlanmayı incelemesi bakımından önemli bir birikime ulaşmış; ancak orta çocukluk ve erken ergenlik dönemi görece ihmal edilmiştir (Brenning ve ark., 2011; Kerns, 2008; Mayseless, 2005; Nickerson ve Nagle, 2004). Çocukluk ve yetişkin bağlanma boyutlarını ölçmeye yönelik çeşitli ölçekler bulunmaktadır

(Ainsworth ve ark.,1978; Bartholomew, 1990; Bretherton, Ridgeway ve Cassidy, 1990; Kerns, Klepac ve Cole, 1996; Main ve Cassidy, 1988). Ergenlik ve yetişkinlikte kaygılı ve kaçınan bağlanmayı ölçen özbildirim dayalı bazı ölçme araçları Türkçeye de uyarlanmıştır (örn., Sümer, 2006; Sümer ve Güngör, 1999; Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal, 2005). Orta çocuklukta anne ve babaya güvenli bağlanma ise kısmen çalışılmış (Sümer ve Anafarta-Şendağ, 2009) olmasına karşın, bu yaş döneminde ebeveynlere kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntüsü daha önce Türkiye’de incelenmemiştir. Bu nedenle, öncelikle orta çocukluk döneminde bağlanmanın önemine ve ölçülmesine dair gelişmelere değinilecek ve daha sonra YİYE-II - Orta Çocukluk Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin bulgular sunulacaktır.

Orta Çocuklukta Bağlanmanın Önemi ve Ölçülmesi

Orta çocukluk dönemi araştırmacılar tarafından ihmal edilen önemli bir geçiş dönemidir. Çocuğun gelişimsel sürecinin bir sonucu olarak, orta çocukluk döneminde bağlanma yaşantıları da çocukluk ve yetişkinlik dönemlerine göre farklılıklar göstermektedir (Sümer ve Anafarta-Şendağ, 2009). Bu dönemde, sosyal ve bilişsel becerilerin gelişmesi, farklı düşünme yetilerinin kazanılması gibi nedenlerle ebeveynlerle olan ilişkiler daha sembolik ve karmaşık bir yapıya dönüşmektedir (Dwyer, 2005). Bağlanma kişinin fiziksel varlığı veya yokluğunun çocuk üzerindeki etkisi görece azalırken, çocuğun ihtiyaçlarının beklentilerine uygun şekilde karşılanması artan yaşla beraber daha çok önem kazanmaktadır (Bowlby, 1973; Kerns, 2008). Ayrıca çocukluk döneminden farklı olarak, orta çocuklukta özbildirim yoluyla da ölçüm yapılabilmesi mümkündür (Dwyer, 2005). Buna karşın özbildirime dayanan ve boyutsal yaklaşımı esas alarak ölçüm yapan çalışmalara pek rastlanmamaktadır. Bu alanda Türk kültürünü temel alan çalışmaların yürütülebilmesi için öncelikle orta çocuklukta bağlanma kaygısını ve kaçınmasını ölçen bir bağlanma ölçeğinin güvenilirlik ve geçerliğinin sınanması gerekmektedir.

Orta çocukluk döneminde bağlanma stillerini ölçmeye yönelik en sık kullanılan ölçeklerden biri Kerns ve arkadaşları (1996) tarafından geliştirilen ve Sümer ve Anafarta-Şendağ (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği’dir (KGBÖ). KGBÖ, çocukların ebeveynlerine hissettikleri güvenli bağlanma düzeylerini ölçmekte; ancak kaygı ve kaçınma temel boyutlarını ölçmemektedir. Temel bağlanma boyutları esasına dayanan ve yetişkin bağlanma boyutlarının ölçülmesi amacıyla Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II; Fraley, Waller ve Brennan, 2000) ise geç ergenler ve yetişkinler için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak yakın ilişkiler çalışmalarında sıklıkla kullanılan bir ölçme aracıdır. YİYE-II, Brenning ve

arkadaşları (2011) tarafından orta çocukluk döneminde bağlanma kuramıyla ilgili çalışmaların daha kapsamlı yapılabilmesi amacıyla bu döneme uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Türkiye’de orta çocukluk dönemindeki gelişimsel faktörlerle bağlanma kuramının ilişkisinin incelenebilmesi bakımından bu ölçeğin Türkçeye uyarlanmasının literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın Amacı: Özet

Bu çalışmanın amacı, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Orta Çocukluk Ölçeğinin Türkçeye uyarlanarak Türk araştırmacıların kullanımına sunulmasıdır. Bu doğrultuda, ölçeğin faktör yapısı ve alt boyutların iç tutarlıkları Türk örnekleminde incelenecektir. Araştırmanın sonucunda ölçeğin, orta çocuklukta bağlanma boyutlarını, yüksek iç tutarlık katsayısına sahip iki faktörlü yapıya (kaçınma ve kaygı) uygun olarak ölçmesi beklenmektedir.

Araştırmanın diğer amacı ise ölçeğin Türk örnekleminde geçerliğini incelemektir. Bu doğrultuda, orta çocukluk dönemi bağlanma boyutlarıyla kuramsal olarak ilişkili olan bazı değişkenlerle (güvenli bağlanma, sürekli kaygı, benlik algısı, arkadaşlık kalitesi, arkadaşlara bağlanma, yaşam doyumu) ölçeğin temel faktörleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Geçmiş çalışmalar (örn., Brenning ve ark., 2011) kaçınma boyutunun kaygı boyutuna göre, güvenli bağlanma ile negatif yönde daha güçlü ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada da kaçınma düzeyi ile güvenli bağlanma arasındaki negatif yönlü ilişkinin, kaygı ve güvenli bağlanma arasındaki negatif yönlü ilişkiden daha yüksek düzeyde olması beklenmektedir. Ayrıca, yüksek kaygı düzeyine sahip bireylerin daha çok onaylanmama ve ayrılık kaygısı yaşadığı (örn., Selçuk ve ark., 2005) göz önüne alındığında, bu çalışmada da bağlanma kaygısının sürekli kaygı ile olan ilişkisinin, kaçınma ve sürekli kaygı arasındaki ilişkiden pozitif yönde daha güçlü olması beklenmektedir. Bunun yanında, çocuklar ve ergenlerle yapılan çalışmalarda ebeveynlere güvenli bağlanmanın yaşam doyumunu ve arkadaşlık kalitesini pozitif yönde etkilediği bulunmuştur (Deković ve Meeus, 1997; Jiang, Huebner ve Hills, 2013; Ma ve Huebner, 2008). Bu bulgularla tutarlı olarak Türkiye’de de benzer bir örüntünün gözlenmesi beklenmektedir.

Kültürel farklılıklara bağlı olarak kaygı ve kaçınma boyutları farklı uyum fonksiyonlarına ve ilişkileri düzenlemede farklı etkilere sahiptirler (Friedman ve ark., 2010; Rothbaum, Rosen, Ujiie ve Uchida, 2002). Türk aile yapısı ve yakın ilişkilerde “ilişkiselliğe” ve “duygusal karşılıklı bağlılığa” verilen önem nedeniyle (bkz., Kağıtçıbaşı, 2005) Türkiye’de bağlanma kaçınma boyutunun kaygı boyutundan daha yordayıcı olduğu gösterilmiştir (Selçuk ve ark., 2010; Sümer, 2013;

Sümer ve Kağıtçıbaşı, 2010). Bu nedenle, bağlanmanın her iki boyutunun da arkadaşlık kalitesi ve yaşam doyumunu ile negatif yönde ilişkili olması, ancak bağlanma kaçınma düzeyinin bağlanma kaygı düzeyine göre bu iki değişkenle daha güçlü bir ilişkiyi sahip olması beklenmektedir. Yüksek bağlanma kaygısı ve kaçınmaya sahip bireyler stres durumunda farklı duyu düzenleme stratejileri kullanırlar (Mikulincer ve Shaver, 2007). Yüksek bağlanma kaygı düzeyine sahip bireyler aşırı harekete geçirici (hyperactivation) stratejileri (örn., ilişkilere aşırı dikkat kesilme, kızgınlık gösterme, tartışmaya girme) kullanırken, yüksek bağlanma kaçınması düzeyine sahip bireyler hareketsiz hale geçirici (deactivation) stratejileri (örn., daha fazla kendine güvenme, ilişkilere kendini kapatma vb.) kullanırlar. Bu nedenle, arkadaşlık kalitesini belirlemede rol oynayan çatışma düzeylerinin, her iki bağlanma boyutuyla da pozitif yönde; fakat kaygı boyutuyla pozitif yönde daha güçlü ilişkili olması beklenmektedir. Ek olarak, farklı yaş gruplarında yapılan çalışmalara göre, bireylerin benlik algıları ile anneye güvenli bağlanma düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır (Kenny ve Sirin, 2006). Bağlanma kaygısı yaşayan bireyler, ilişkilerindeki yakınlığı sürdürürebilmek için, kendilerini diğer insanlar üzerinden tanımlamayı tercih ederler. Kaçınan bağlanma yaşayanlar ise çevrelerinden çok kendilerine güvendikleri için benlik tanımlarını kendilerini merkez alarak yaparlar (Park, Crocker ve Mickelson, 2004). Dolayısıyla bu çalışmada da, kaygı düzeyi yüksek olan çocukların benlik algısı düzeylerinin, kaçınma düzeyi yüksek olanlarınkine göre, daha düşük olması beklenmektedir.

Ayrıca, ebeveyn-çocuk bağlanma düzeylerinin, çocukların akrabalarıyla olan sosyal bağlarına etki edeceğini ve güvenli bağlanma ile arkadaşlara bağlanma arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Granot ve Mayselles, 2001; Schneider, Atkinson ve Tardif, 2001). Bu nedenle bu çalışmada da arkadaşlara bağlanmanın, anneye bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutlarının ikisi ile de ters yönlü ilişkili olması beklenmektedir. Başkalarına duyulan güven ve yakın ilişkiler, Bartholomew ve Horowitz'in (1991) dört kategori modelindeki başkaları modelinin temel öğeleridir ve başkaları modeli kaçınma ile yakın ilişkilidir.

Özet olarak, bu çalışma YİYE-II Orta Çocukluk Ölçeğinin Türkçeye kazandırılmasını ve psikometrik özelliklerinin incelenmesini amaçlamaktadır.

Yöntem

Örnekleme

Çalışmaya Ankara'da üç farklı ilköğretim okulunda beşinci ($n = 69$), altıncı ($n = 71$), yedinci ($n = 82$) ve sekizinci ($n = 135$) sınıfa devam eden 10-14 yaş aralığında ($Ort. = 11.90$, $S = 1.15$) toplam 357 öğrenci katıl-

mıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 50.2'si kız, % 49.8'i erkektir.

Veri Toplama Araçları

Demografik Ölçümler. Anketin ilk bölümünde katılımcılara cinsiyet, okul, sınıf, doğum tarihi, kardeş sayısı ve ebeveyn eğitim durumu ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II - Orta Çocukluk Ölçeği. Yetişkin bağlanma boyutlarını ölçmek için geliştirilen (Fraley ve ark., 2000) ve Türkçeye de çevrilmiş olan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin (Selçuk ve ark., 2005) Brenning ve arkadaşları (2011) tarafından orta çocukluk ve erken ergenlik dönemleri için uyarlanan bu versiyonu 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 8-13 yaş arası orta çocukluk ve erken ergenlik dönemine uygun olarak geliştirilmiştir. Maddeler oluşturulurken Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin orijinal maddeleri sadeleştirilmiş ve madde içerikleri çocuk-ebeveyn ilişkisine uygun olarak düzenlenmiştir. Açıklayıcı ve doğrulayıcı temel bileşenler analizleri ölçeğin bu yaş grubunda da bağlanma kaygı ve kaçınma boyutu olmak üzere iki faktörlü yapıya sahip olduğu desteklenmiştir. Hem anneye hem babaya kaçınan ve kaygılı bağlanma boyutları arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Orijinal çalışmalarında Brenning ve arkadaşları (2011) ölçeğin iki faktörlü yapısının, anneye bağlanma ölçeğinde toplam varyansın % 44.36'sını açıkladığını ve ölçeğin kaygılı bağlanma boyutunun ($\alpha = .83$) kaçınan bağlanma boyutunun ($\alpha = .85$) yüksek iç tutarlık katsayısına sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin kaygılı ve kaçınan bağlanma boyutlarının birbirleriyle yüksek düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur ($r = .56$).

Bu çalışmada ise, çocukların yalnızca annelerine olan kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeylerini ölçmeye yönelik maddelere yer verilmiştir. Bağlanma kaygısı (örn., "Annemin, benim onu sevdiğim kadar beni sevmemesinden endişe duyuyorum") ve kaçınma (örn., "Sorunlarım ve endişelerim hakkında annemle konuşurum") boyutları 18 madde ile ölçülmektedir. İki boyutta da yüksek puanlar anneye görece yüksek kaygılı ve/ya kaçınan bağlanmaya karşılık gelmektedir. Ölçeğin derecelendirmesi, orijinal çalışma temel alınarak 1 ila 7 puan aralığında sunulmuştur (1 = hiç katılmıyorum, 7 = tamamen katılıyorum).

Ölçeğin Türkçeye çevrilmesinde standart çeviri yöntemi kullanılmıştır. Çeviri işlemi alanında uzman üç kişi tarafından ayrı ayrı yapılmış, daha sonra yapılan karşılaştırmalarla ve YİYE-II'nin Türkçesi dikkate alınarak maddeler son halini almıştır.

Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Form.

Arkadaşlara bağlanma düzeyini ölçmek amacıyla, Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri'nin (Armsden ve Greenberg, 1987) Raja, McGee ve Stanton (1992)

tarafından geliştirilen kısa formu kullanılmıştır. Ölçeğin ebeveyne bağlanma formu Günaydın ve arkadaşları (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu çalışmada ise, anne-babaya uygun olarak çevrilen maddelerin, arkadaşlar için uygun hale getirilmiş ifadelerine yer verilmiştir. Ölçek 12 maddeden oluşmaktadır ve çocukların arkadaşları ile ilişkilerini nasıl gördüklerini belirlemeye yöneliktir (örn., “Arkadaşlarım duygularıma saygı gösterirler”). Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı .80 olarak hesaplanmıştır.

Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği. Kerns, Klepac ve Cole (1996) tarafından geliştirilen, Sümer ve Anafarta-Şendağ (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan 15 maddelik bu ölçek, çocukların ebeveynlere karşı duyduğu güvenli bağlanma düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır. Maddeler anne ve baba için ayrı ayrı cevaplanabilmektedir. Ölçekte her madde için karşıt yönlü iki ifade bulunmaktadır (Bazı çocuklar... ama Bazı çocuklar...). Katılımcılardan, öncelikle kendilerini hangi ifadeye daha yakın hissettiklerini, daha sonra da bu ifadenin kendilerini ne kadar çok tanımladığını belirlemeleri istenmiştir (örn., “ Bazı çocuklar annelerine kolayca güvenirlir... ama... Bazı çocuklar annelerine güvenip güvenemeyecekleri konusunda emin değildirlir”). Böylelikle 4 aralıklı ölçek üzerinden değerlendirilme yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı anne formu için .84 ve baba formu için .88 olarak hesaplanmıştır.

Çocuklar için Sürekli Kaygı Envanteri. Çocukların kaygı düzeylerini ölçmek amacıyla Spielberger (1973) tarafından geliştirilen ve Özusta (1993) tarafından Türkçeye uyarlanan 20 maddelik bu ölçek kullanılmıştır (örn., “Karar vermekte güçlük çekerim”). Üç aralıklı (1 = hemen hemen hiç, 2 = bazen, 3 = sık sık) Likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. Bu çalışmada, ölçeğin iç tutarlık katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

Harter Benlik Algısı Ölçeği. Çocukların kendilerine yönelik yeterli algılarını ölçmek amacıyla Harter (1985) tarafından geliştirilen, Gabay (1994) ve İlkin (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan 36 maddelik ölçek, her biri 6 madde ile ölçülen 6 boyuttan oluşmaktadır. Bu çalışmada altı boyuttan birisi olan bütünsel özdeğer (global self-worth) algısını ölçen maddelere yer verilmiştir. Derecelendirme 1 ile 4 puan arasında olup, 1 puan en olumsuz ifadeyi, 4 puan ise en olumlu ifadeyi temsil etmektedir. Araştırmaya katılan çocuklardan, öncelikle ifadelerden hangisine daha yakın olduklarına karar vermeleri, daha sonra seçtikleri ifadeye kendilerini ne kadar yakın hissettiklerini belirlemeleri beklenmiştir (örn., “Bazı çocuklar genellikle kendilerinden memnun değildirlir... ama... Bazı çocuklar ise kendilerinden oldukça memnundurlar”). Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı .77 olarak hesaplanmıştır.

Arkadaşlık Kalitesi Ölçeği. Yirmi üç maddeden oluşan bu ölçek (Bukowski, Hoza ve Boivin, 1994),

birliktelik, yardım, koruma, yakınlık ve çatışma olmak üzere beş farklı arkadaşlık boyutunu ölçmektedir. Ölçek bu çalışmada kullanılmak üzere çalışmanın yazarları tarafından Türkçeye çevrilmiştir ve 5 aralıklı Likert tipi (1 = çok yanlış, 5 = çok doğru) derecelendirme kullanılmıştır. Çocuklardan soruları en yakın arkadaşları olarak gördükleri kişiyi düşünerek cevaplandırmaları istenmiştir. Sümer (Basımda) bu ölçeğin Türkiye’de arkadaşlık kalitesi ve arkadaşlarla çatışmaya karşılık gelen iki faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Arkadaşlık kalitesi faktörü 18 maddeden oluşmakta olup (örn., “Herhangi bir konuda sıkıntı yaşadığımda, arkadaşım bana yardım eder”) bu çalışmada iç tutarlık katsayısı .94 olarak hesaplanmıştır. Beş maddeden oluşan çatışma faktörünün (örn., “Arkadaşımla kavga edebilirim”) iç tutarlık katsayısı ise .65 olarak tespit edilmiştir.

Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği. Çocukların genel anlamda hayatlarından ne kadar memnun olduklarını ölçmeye yönelik Huebner (1991) tarafından geliştirilen ölçek 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Türkçeye araştırmacılar tarafından çevrilmiştir (örn., “Hayatımda her şey yolunda gidiyor”). Orijinal derecelendirme temel alınarak 6 aralıklı (1 = kesinlikle katılmıyorum, 7 = kesinlikle katılıyorum) Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

Uygulamalara başlamadan önce çalışmaya katılım için öğrenci velilerinin onayı alınmıştır. Ölçek formları dağıtıldıktan sonra, her bir ölçeğin farklı cevaplandırma şekillerine sahip olduğu göz önüne alınarak soruların nasıl yanıtlanacağına dair örnekler üzerinden açıklama yapılmıştır. Öğrenciler 10 sayfadan oluşan anketi yaklaşık bir ders saati (45 dakika) içerisinde tamamlamıştır.

Bulgular

YİYE-II-Orta Çocukluk Ölçeğinin Geliştirilmesi

YİYE-II-Orta Çocukluk Ölçeğinin geçerliğini test etmek ve faktör yapısını incelemek amacıyla ölçeğin 36 maddesi üzerinde temel bileşenler (faktör) analizi yapılmıştır. Yapılan ilk analizde özdeğeri 1’in üzerinde olan 8 faktör bulunmuştur; ancak faktör sayısının belirlenmesinde kullanılan kıstaslar, özellikle Cattell’in “scree plot” testi göz önünde bulundurulduğunda iki faktörlü çözümlen uygun olduğu görülmüştür. Varimax ve Promax rotasyonları sonucu ortaya çıkan faktör yapıları karşılaştırılmıştır. Çözümler genel olarak benzer örüntü göstermesine karşın faktörler arasındaki yüksek korelasyon ve Promax çözümde daha az sayıda çapraz yüklü madde bulunması dikkate alınarak Promax rotasyonla çözümün daha uygun olduğuna karar verilmiştir. İki faktöre sınırlandırılarak, Promax rotasyonu ile yapılan analizlerde, iki faktör toplam varyansın % 36.38’ini açıklamıştır.

Tablo 1. YİYE-II-Orta Çocukluk Ölçeğinin Faktör Yapısı

Maddeler	Kaçınma	Kaygı	Madde- Toplam Katsayısı
1. Annem artık beni sevmeyecek diye korkuyorum.*	-.01	.62	.51
2. Gerçekte ne hissettiğimi anneme söylemekten hoşlanmıyorum.	-.24	.38	.34
3. Annemin beni terk edebileceğinden korkuyorum.	-.03	.49	.41
4. Anneme, ne düşündüğümü ve ne hissettiğimi kolaylıkla söylerim.	.66	-.23	.66
5. Annemin beni gerçekten sevmediğinden korkuyorum.	-.05	.61	.45
6. Annemin yardımına ihtiyacım olduğunu kabul etmekte zorlanırım.	-.23	.28	.30
7. Annemin, benim onu sevdiğim kadar beni sevmediğinden endişe ediyorum.	-.09	.71	.59
8. Anneme yakın olmak, ona sarılmak konusunda rahatımdır.	.50	-.17	.46
9. Annemin onu sevdiğim kadar beni sevmesini isterim.	.35	.10	-.01
10. Kendim hakkındaki birçok şeyi anneme söylemekte zorlanırım.	-.38	.39	.51
11. Annemle olan ilişkimiz hakkında kaygılanıyorum.	-.22	.65	.57
12. Annemle çok yakın olmayı tercih etmem.	-.49	.44	.58
13. Annemi görmediğim zamanlarda beni artık düşünmüyor diye endişeleniyorum.	-.04	.59	.47
14. Annem bana çok fazla sarılıp kucakladığında rahatsız olurum.	-.25	.22	.32
15. Anneme sevgimi gösterdiğimde, onun beni aynı derecede sevmeyeceğinden korkarım.	.01	.60	.49
16. Kendimi anneme her zaman yakın hissederim.	.64	-.18	.55
17. Annemin beni terk edeceğinden pek korkmam.	.16	.05	.09
18. Anneme yakın olmak benim için hiç de zor değildir.	.54	-.12	.45
19. Annemin söylediği ve yaptığı bazı şeyler kendimden şüphe etmeme neden olur.	-.12	.45	.30
20. Sorunlarım ve endişelerim hakkında annemle konuşurum.	.79	-.18	.74
21. Annemin beni terk edeceğinden korkmuyorum.	.14	.03	.09
22. Kendimi kötü hissettiğimde annemle konuşmak beni rahatlatır.	.77	-.05	.66
23. Annemin bazen, benim istediğim kadar yakın olmak istemediğini hissediyorum.	-.05	.49	.44
24. Anneme hemen hemen her şeyi anlatırım.	.78	-.18	.76
25. Bazen annemin bana olan duygularının sebepsiz yere değiştiğini düşünüyorum.	-.09	.58	.46
26. Her şeyi olduğu gibi annemle konuşurum.	.75	-.16	.71
27. Kendimi anneme çok yakın hissetmek istediğim halde, onun bundan hoşlanmayacağından korkuyorum.	-.15	.62	.53
28. Annem bana çok yakın olmayı istediği zamanlarda kendimi rahatsız ve gergin hissediyorum.	-.30	.51	.44
29. Gerçekten ne düşündüğümü ve hissettiğimi bilirse annemin artık beni sevmeyeceğinden korkuyorum.	-.20	.66	.55
30. Annemden kolaylıkla yardım isteyebilirim.	.72	-.16	.62
31. Annemden istediğim kadar sevgi ve destek görmediğim için ona kızgınım.	-.21	.54	.46
32. Anneme kolaylıkla güvenebilirim.	.65	-.19	.57
33. Annemin diğer çocukları düşündüğü kadar beni düşünmeyeceğinden korkarım.	-.12	.60	.48
34. Anneme olan sevgimi göstermek benim için kolaydır.	.65	-.25	.58
35. Ancak bir sorun çıkardığımda annemin dikkatini çekebildiğimi düşünüyorum.	.05	.45	.35
36. Annemin beni çok iyi anladığını hissediyorum.	.75	-.24	.73
Açıklanan varyans	18.66	17.72	
Özdeğerler (Eigenvalues)	9.46	3.63	
İç Tutarlık Katsayısı (Cronbach's alfa)	.90	.78	
Ortalama madde toplam katsayısı	.34	.21	

* Tek sayılı maddeler kaygı, çift sayılı maddeler kaçınma boyutlarına aittir.

Not. .30'un üzerindeki faktör yükleri koyu olarak gösterilmiştir.

Birinci faktörün temsil ettiği bağlanma kaçınma boyutu toplam varyansın % 18.66'sını açıklarken, ikinci faktörün temsil ettiği kaygı boyutu toplam varyansın % 17.72'sini açıklamıştır. Ölçek maddelerinin faktör yükleri Tablo 1'de verilmiştir. Bağlanma kaçınma boyutuna karşılık gelen faktörde .79 değeri ile en yüksek düzeyde yük alan madde "Sorunlarım ve endişelerim hakkında annemle konuşurum (ters kodlanan madde)" olurken; bağlanma kaygısı faktöründe .71 değeri ile en yüksek düzeyde yük alan madde "Annemin, benim onu sevdiğim kadar beni sevmemediğinden endişe ediyorum" olmuştur. Dokuzuncu madde orijinal ölçekte kaygı boyutunda yer almasına karşın bu çalışmada sadece kaçınma boyutundan yük alırken, orijinalde kaçınma boyutunda olan 28. madde bu çalışmada kaygı boyutundan daha yüksek yük almıştır. On yedinci ve 21. maddeler ise her iki boyutta da sınır kabul edilen .30'un altında yük almıştır. Ancak kuramsal nedenlerle, ilerleyen analizlerde bu maddelerin asıl boyutlarındaki yerleri korunmuştur. İkinci ve 6. maddeler ise her iki boyuttan da yakın değerlerle yük almalarına karşın, yine kuramsal nedenlere bağlı olarak kaçınma boyutuna dahil edilmiştir.

Her iki boyutun da yeterli düzeyde iç tutarlık katsayısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Cronbach's alfa katsayısı bağlanma kaçınma boyutu için .90, bağlanma kaygısı boyutu için .78 olarak hesaplanmıştır. Ortalama madde-toplam katsayıları ise bağlanma kaygı boyutu için .21, bağlanma kaçınma boyutu için .34'tür. İki bağlanma alt boyutu arasında görece yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkili bulunmuştur ($r = .49, p < .01$).

Bağlanma kaygı boyutunda hem faktör yükü hem de düşük madde-toplam korelasyonuna sahip olan üç madde çıkarıldığında, 15 maddeden oluşan kaygı alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .85'e, madde-toplam korelasyonu ortalaması ise 28.55'e yükselmektedir. Onbeş maddeden oluşan yeni bağlanma kaygı boyutu ile Kerns-anneye bağlanma, benlik algısı, yaşam doyumu ve arkadaşlık-çatışma değişkenleri arasındaki ilişkilerde de .03 ile .09 değerleri arasında artış gözlenmiştir. Bağlanma kaçınma boyutundan görece düşük düzeyde yük alan 2, 6 ve 28. maddeler faktörden çıkarıldığında ise faktörün iç tutarlık katsayısı hala .90 değerini korumaktadır. Onbeş maddeden oluşan yeni kaçınma boyutu ile Kerns-anneye ve babaya bağlanma, benlik algısı, arkadaşlık-kalite değişkenleri arasındaki ilişkide ise .02 ile .06 değerleri arasında artış gözlenmiştir.

Bağlanma Boyutların Diğer Değişkenlerle İlişkisi

Temel bağlanma boyutları her biri 18 maddenin ortalaması dikkate alınarak oluşturulmuştur. Tablo 2'de görüldüğü gibi, öncelikle demografik özelliklerin temel değişkenlerle olan ilişkisi incelenmiştir. Katılımcıların yaşı çalışmada yer alan birçok değişkenle anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Artan yaşla beraber kaçınan bağ-

Tablo 2. Bağlanma Boyutlarının Diğer Değişkenlerle İlişkisi

	Kaçınma	Kaygı
Yaş	.17*	-.01
Cinsiyet	.17*	.04
Kerns-Anneye Bağlanma	-.68*	-.55*
Kerns-Babaya Bağlanma	-.44*	-.28*
Arkadaşlara Bağlanma	-.26*	-.28*
Sürekli Kaygı	.32*	.44*
Benlik Algısı	-.42*	-.44*
Yaşam Doyumu	-.45*	-.34*
Algılanan Arkadaşlık - Kalite	-.25*	-.16*
Algılanan Arkadaşlık - Çatışma	.14*	.25*

* $p < .01$, ** $p < .05$, $n = 357$

lanma ($r = .17, p < .01$) ve arkadaşlık kalitesi ($r = .13, p < .05$) düzeyleri anlamlı olarak artarken, anneye güvenli bağlanma ($r = -.14, p < .05$) ve yaşam doyumu ($r = -.13, p < .05$) düzeyleri anlamlı olarak düşüş göstermektedir. Yaş ile kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Eşlenmiş t-test ile yapılan analizlerde bağlanma kaygı boyutu ortalamasının ($Ort. = 1.98, S = .83$) kaçınma boyutu ortalamasından ($Ort. = 2.38, S = 1.12$) anlamlı olarak daha düşük ($t_{356} = -7.49, p < .001$) olduğu bulunmuştur. Cinsiyet bakımından temel değişkenlerde bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar için t-test analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, beklendiği gibi, kızların ($Ort_{kız} = 2.18, S = 1.02$) erkeklerden ($Ort_{erkek} = 2.57, S = 1.18$) anlamlı olarak daha düşük bağlanma kaçınmasına sahip olduğu bulunmuştur ($t_{355} = -3.38, p < .01$). Bağlanma kaygı boyutunda cinsiyet bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca, erkeklerin ($Ort_{erkek} = 1.73, S = .35$) kızlardan ($Ort_{kız} = 1.82, S = .37$) daha düşük sürekli kaygıya sahip oldukları ($t_{355} = 2.27, p < .01$) ve erkeklerin ($Ort_{erkek} = 3.76, S = .90$) kızlardan ($Ort_{kız} = 4.15, S = .70$) daha düşük düzeyde algılanan arkadaşlık kalitesi bildirdikleri ($t_{355} = 4.50, p < .01$) bulunmuştur. Kızların ($Ort_{kız} = 5.52, S = 1.01$) erkeklerden ($Ort_{erkek} = 5.25, S = 1.02$) daha yüksek arkadaşlarına bağlanma düzeyi rapor ettikleri gözlenmiştir ($t_{355} = 1.23, p < .05$).

Kaygılı ve kaçınan bağlanma boyutlarının yöntem kısmında tanımlan her bir değişkenle olan ilişkisi ayrı ayrı incelenmiş ve Tablo 2'de sunulmuştur. Beklendiği gibi Kerns-anneye bağlanma ile kaçınma boyutu ($r = -.68, p < .01$), kaygı boyutuna göre daha ($r = -.55, p < .01$) yüksek düzeyde ilişkili bulunmuştur. Kaçınma boyutu

ile yaşam doyumu ($r = -.45, p < .01$), kaygı boyutuna göre ($r = -.34, p < .01$) daha yüksek düzeyde ilişkilidir. Kaçınma boyutu ($r = -.25, p < .01$) algılanan arkadaşlık-kalite düzeyi ile kaygı ($r = -.16, p < .01$) boyutuna göre negatif yönde daha güçlü bir ilişkiye sahiptir. Çocukların sürekli kaygı düzeyleri ile kaçınan bağlanma ($r = .32, p < .01$) ise kaygılı bağlanma ($r = .44, p < .01$) boyutuna göre daha yüksek düzeyde ve pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Son olarak, algılanan arkadaşlık-çatışma boyutu ile kaygılı bağlanma ($r = .25, p < .01$) arasındaki ilişkinin kaçınan bağlanma ($r = .14, p < .01$) ile olan ilişkiden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tartışma

Bu çalışmada, son yıllarda Türkiye’de sıkça kullanılan YİYE-II’nin, orta çocukluk dönemine uygun olarak düzenlenen formu olan YİYE-II - Orta Çocukluk Ölçeğinin faktör yapısı, yapı geçerliği, diğer bağlanma ölçümleri temelinde yakınsama geçerliği, ilgili değişkenlerle olan korelasyonları temelinde de yordayıcı geçerliği ve iç tutarlığı test edilmiştir.

Faktör analiz sonuçları, ölçeğin iki boyutlu yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Birkaç maddenin, karşıt boyuttan yük alma, çapraz yük alma veya kendi boyuttan düşük düzeyde yük almasına karşın genel olarak her iki boyutun da yeterli düzeyde yüksek iç tutarlığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, önceki çalışmalarda kıstaslar da göz önünde bulundurularak bu maddelerin kendi boyutlarında yer alması uygun bulunmuştur. Ancak gelecek çalışmalarda bu maddelerin durumu özellikle dikkate alınarak analizler yapılmalı ve gerektiğinde ilgili maddeler ölçekten çıkarılarak ortalama puanlar hesaplanmalıdır. Bulgular bölümünde değinildiği üzere, bu maddelerin ölçekten çıkarılması durumunda da ölçeğin yeterli düzeyde yordama ve ayırma gücüne sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bağlanma kaygı boyutunda düşük yük alan ve düşük madde-toplam korelasyonuna sahip üç madde çıkarıldığında 15 maddeden oluşan kaygı alt boyutunun iç tutarlık katsayısı ve madde-toplam korelasyon ortalaması yükselmektedir. Araştırmacıların çalışmalarında, boyutların iç tutarlık düzeyini incelemeleri ve gerektiğinde bağlanma kaygı boyutunda yer alan bu üç maddeyi çıkararak onbeş madde üzerinden değerlendirme yapmaları önerilmektedir.

Geçmiş çalışmalarda Türk örnekleminde, yetişkin ve ergenlerde bağlanma kaygı boyutunun, kaçınma boyutundan daha yüksek ortalama düzeyine sahip olduğu yaygın olarak gözlenmesine karşın (bkz., Sümer, 2013), bu çalışmada bunun tersine kaçınma boyutunun kaygı boyutundan daha yüksek ortalama düzeyine sahip olduğu ve bu farkın erkeklerde kızlardan daha belirgin olduğu bulunmuştur. Brenning ve arkadaşlarının (2011) bu yaş döneminde yaptığı çalışmada da, bağlanma kaçınma

boyutunun ortalama düzeylerinin, kaygı boyutuna göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu bulgu orta çocuklukta yakın ilişki deneyiminin sınırlı olmasıyla ilişkili olabilir.

Demografik bilgiler göz önüne alındığında cinsiyet ve yaş farklılıklarına göre kaçınan bağlanma düzeylerinde bazı farklılıklar bulunmuştur. Cinsiyetler arası farklılık olarak, kızların erkeklerden daha düşük kaçınma düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Orta çocukluk döneminde yapılan diğer çalışmalarda da (örn., Del Giudice, 2008; Granot ve Mayselles, 2001), erkeklerin kızlara göre daha yüksek kaçınma düzeyine sahip olduğu bulunmuştur. Türkiye’de yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar gözlenmiştir (Güngör, 2000). Ayrıca, artan yaşla beraber, kaçınan bağlanma düzeyleri anlamlı olarak düşüş göstermektedir. Yaş ve cinsiyetin kaygılı bağlanma düzeyleri ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır.

Çalışmada kullanılan diğer ölçeklerle YİYE-II - Orta Çocukluk Ölçeğinin yapı geçerliğinin yanı sıra bağlantılı olması beklenen diğer değişkenlerle ilişkisine bakılarak yakınsama ve yordayıcı geçerliği de test edilmiştir. Bağlanma boyutları ile ilişkili olduğu daha önce belirlenen birçok değişken, bu çalışmada da beklendik yönde ve düzeyde ilişkili bulunmuştur. Örneğin, kaçınma ve kaygı boyutları, geçmiş çalışmalarda olduğu gibi (örn., Brenning ve ark., 2011) güvenli bağlanma (KGBÖ) ile ters yönlü ilişki göstermiş ve kaçınma düzeyi yüksek olan çocukların kaygı düzeyi yüksek olan çocuklara göre, anneye ve babaya güvenli bağlanma düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Diğer bir deyişle, anneye kaçınan ve kaygılı bağlanma, KGBÖ ile ölçülen güvenli bağlanma ile yüksek düzeyde ilişkili bulunmuştur. Bu bulgu YİYE II - Orta Çocukluk Ölçeği ile ölçülen düşük düzeydeki kaygı ve kaçınmanın güvenli bağlanmaya karşılık geldiğine işaret etmektedir. Bu bulgu ölçeğin yakınsama geçerliğine destek olarak değerlendirilebilir. Aynı şekilde her iki bağlanma boyutunun da KGBÖ ile yüksek korelasyon göstermesi, çocuk ile ilgi bakımını üstlenen kişi arasındaki bağlanma örüntüsünü geçerli bir şekilde ölçtüğüne işaret etmektedir. KGBÖ bağlanmayı sadece güvenli ya da güvensiz olarak kategoriler bazında ölçerken, KGBÖ’den farklı olarak YİYE-II - Orta Çocukluk Ölçeği, ölçülen güvenli bağlanmanın altında yatan örüntüyü de dikkate almaktadır.

Güvensiz bağlanma düzeyi yüksek olan çocuklar başkaları tarafından reddedilmekten ve dışlanmaktan kaçınmak için arkadaş ortamlarında pasif rol oynamayı tercih ederler (Rubin, Bukowski, Parker ve Bowler, 1998). Yüksek düzeydeki güvensiz bağlanma boyutlarının arkadaşlık kalitelerine olumsuz olarak yansımaları bu durumun doğal bir sonucudur (Schneider, Atkinson ve Tardif, 2001). Bu çalışma da hem bağlanma kaygı hem de kaçınma düzeylerinin algılanan arkadaşlık kalitesi ile negatif yönde, arkadaşlar arası çatışma düzeyleri ile ise pozitif

yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ebeveynlere güvenli bağlanma düzeyi yüksek olan çocukların yaşam doyumu düzeyleri de yüksek olmaktadır (Jiang, Huebner ve Hills, 2013; Ma ve Huebner, 2008; Sümer, basımda). Bu çalışmada da, beklendiği üzere, her iki bağlanma boyutu da yaşam doyumu ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Bu ilişki beklendiği gibi kaçınma boyutu için daha yüksek düzeydedir. Diğer bir deyişle, bağlanma kaçınma düzeyi yüksek olan çocukların, kaygı düzeyi yüksek olanlara göre yaşam doyumunun daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bağlanma kaçınma ve kaygı düzeyleri benlik algısı ile de beklendiği gibi negatif yönde ve yakın değerlerde anlamlı ilişki göstermiştir. Geçmiş çalışmalarla tutarlı olarak (örn., Sümer, 2006), orta çocuklukta da özdeğer algıları ile her iki bağlanma boyutunun da yakından ilişkili olabileceğini işaret etmektedir. Ayrıca, yüksek kaygı düzeylerinin yüksek ayrılık kaygısını yordadığı daha önceki çalışmalarda gösterilmiştir (örn., Selçuk ve ark., 2005). Bu çalışmada da beklenildiği üzere çocukların sürekli kaygı düzeyleri, kaygılı bağlanma düzeyleri ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Kaçınan bağlanma ve sürekli kaygı arasında gözlenen olumlu yönde ilişkinin, kaygı ve kaçınma boyutlarının birbiriyle olan olumlu yöndeki ilişkisinden kaynaklandığı dikkate alınmalıdır. Her temel bağlanma boyutunun bağlanma ile ilgili diğer değişkenlerle beklendiği yönde anlamlı ilişki göstermesi ölçeğin yordayıcı geçerliğine destek olarak yorumlanabilir. Bulgular özetle, YİYE-II - Orta Çocukluk Ölçeğinin orta çocuklukta bağlanma boyutlarını ölçmek için uygun ve geçerli bir ölçek olduğunu göstermektedir.

YİYE-II - Orta Çocukluk Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması çalışmasının önemli katkılarının yanı sıra birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bunlardan ilki, bu çalışmada ölçeğin yalnızca anneye bağlanma düzeylerini ölçen formunun kullanılmasıdır. Ölçekteki “anne” kelimesinin “baba” ile yer değiştirilerek kullanılması mümkündür. Anketlerin uzunluğu nedeniyle bu çalışmada sorular sadece anne için sorulmuştur. Gelecek çalışmalarda aynı sorular baba için de sorularak baba formunun psikometrik özellikleri ve diğer değişkenlerle ilişkisi incelenmelidir. Buna karşın, anneye ve babaya bağlanma arasında güçlü bir ilişki olduğu daha önceki çalışmalarda (Sümer ve Anafarta-Şendağ, 2009) belirtildiğinden, bu ölçeğin babaya bağlanma ile anneye bağlanma formları arasında önemli derecede ilişkili olacağı öngörülmektedir. İkinci bir sınırlılık olarak, bazı maddelerin kendi boyutundan düşük yük alması veya çapraz yük almasının, ifadelerin çevirisinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Katılımcıların ifadeleri daha doğru algılayabilmeleri için, bundan sonraki çalışmalarda ölçeğin, gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra kullanılması önerilmektedir. Dokuzuncu madde için “Annemin onu sevdiğim kadar beni sevmesini isterim” yerine “Benim annemi sevdiğim kadar annemin de beni

sevmesini isterim” ifadesinin kullanılması önerilmektedir. Ayrıca, gerektiğinde bir ön çalışma yapılarak ölçek maddelerinin ifadesinde yapılan değişikliklerin anlaşılabilirliğinin test edilmesi önerilmektedir. Ek olarak, kaygı boyutunu yordayan bazı maddelerin beklenen düzeylerde yük almamasının kültürel nedenlere bağlı olabileceği düşünülmektedir. Türk aile yapısı ve çocuk bakımı sorumluluklarının aile içindeki dağılımı düşünüldüğünde, annenin çocuğun bakımından sorumlu olduğu ve ona her koşulda bakması beklenen kişinin babadan ziyade anne olduğu görülmektedir. Kaçınma boyutunun Türk aile yapısı ve yakın ilişkiler açısından kaygı boyutuna göre daha belirleyici olduğu da belirtilmektedir (Selçuk ve ark., 2010; Sümer ve Kağıtçıbaşı, 2010). Dolayısıyla, Türk kültüründe anne sevgisinden mahrum olma veya anne tarafından terk edilme ihtimalinin çocuklarda beklenen düzeyde kaygı yaratmaması, bu maddelerin öngörüldüğü şekilde algılanmamış olabileceği şeklinde açıklanabilir. Dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise, kaygı ve kaçınma boyutları arasındaki ilişkinin kayda değer derecede yüksek olmasıdır ($r = .49$). Brenning ve arkadaşlarının (2011) belirttiği üzere bu durum, çocukların bilişsel yetilerinin, henüz kaygı ve kaçınma maddelerini ayırt edilebilecek düzeyde olmamasıyla açıklanabilir. Ayrıca, bağlanma maddelerinde değerlendirme aralığının çok dar olduğu, ortalama puanların ölçek ortalamasının oldukça altında olmasından anlaşılmaktadır. Çocukların genellikle güvenli bağlanmaya karşılık gelen düşük düzeylerde bağlanma kaygısı ve kaçınması rapor etmeleri varyans (ya da ranj) daralmasına yol açmış, bu da değişkenler arasındaki korelasyonların görece zayıflamasına neden olmuş olabilir.

Çocukların genelde beklenen yönde cevap verme eğiliminin olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışmadaki diğer bir sınırlılık ise, öz bildirim yöntemiyle veri toplayan diğer çalışmalarda da olduğu gibi ölçeğin uzun olmasından kaynaklanan problemlerdir (Selçuk ve ark., 2005). Bağlanma boyutları ile ilişkili olması beklenen diğer ölçeklerin de çalışmaya eklenmesiyle birlikte ölçek bataryaları çocukların sıkılmadan ve dikkat dağınıklığı yaşamadan doldurmasını zorlaştırmaktadır. Bu da sonuçların kalitesine olumsuz olarak yansıtılmaktadır. Aynı şekilde, veri toplama aşamasında, ölçeklerde kullanılan derecelendirme yöntemlerinin, özellikle yaşça küçük çocukların ifadeleri tam olarak hissettikleri veya algıladıkları dereceyi işaretlemelerini zorlaştırdığı gözlemlenmiştir. Daha verimli sonuçlar elde etmek için, YİYE-II Orta Çocukluk Ölçeğinin kısa formlarını geliştirmeye ve ölçeği açıklayıcı bir derecelendirme yöntemi eşliğinde sunmaya yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

Sonuç olarak, YİYE-II - Orta Çocukluk Ölçeği anne formu, Türkçeye uyarlanmış ve Türkiye’deki araştırmacıların kullanımına sunulmuştur (bkz. Ek 1). Literatüre yapılan bu katkıyla, orta çocukluk dönemin-

deki araştırmaların sayısının artması beklenmektedir. Bu çalışmanın bulguları ve kısıtları göz önüne alınarak orta çocukluk dönemindeki ebeveyne bağlanmanın farklı yöntemlerle de ölçülmesi ve uygulama alanında kullanılacak ölçeklerin geliştirilmesi ve/ya uyarlanması yararlı olacaktır.

Kaynaklar

- Ainsworth, M. D., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ainsworth, M. D. S. ve Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46, 333-341.
- Armsden, G. C. ve Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16, 427-454.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: an attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 147-178.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Belsky, J. ve Fearon, R. M. P. (2008). Precursors of attachment security. J. Cassidy ve P. Shaver, (Ed.), *Handbook of attachment theory and research (2. baskı)* içinde (295-316). New York: Guilford Press.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol.1, Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2, Separation*. New York: Basic Books.
- Brennan, K. A., Clark, C. L. ve Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult romantic attachment: An integrative overview. J. A. Simpson ve W. S. Rholes, (Ed.), *Attachment theory and close relationships* içinde (46-76). New York: The Guilford Press.
- Brenning, K., Soenens, B., Braet, C. ve Bosmans, G. (2011). An adaptation of the experiences in close relationships scale-revised for use with children and adolescent. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28, 1048-1072.
- Bretherton, I., Ridgeway, D. ve Cassidy, J. (1990). Assessing internal working models of the attachment relationships: An attachment story completion task for 3-year-olds. M. Greenberg, D. Cicchetti ve E. M. Cummings, (Ed.), *Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention* içinde (273-308). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Bukowski, W. M., Hoza, B. ve Boivin, M. (1994). Measuring friendship quality during pre-and early adolescence: The development and psychometric properties of the Friendship Qualities Scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11, 471-484.
- Cassidy, J. (1999). The nature of the child's ties. J. Cassidy ve P. R. Shaver, (Ed.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* içinde (3-21). New York: Guilford Press.
- Cassidy, J. ve Shaver, P. R. (2008). *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications (2. baskı)*. New York: Guilford Publications.
- Deković, M. ve Meeus, W. (1997). Peer relations in adolescence: Effects of parenting and adolescents' self-concept. *Journal of Adolescence*, 20, 163-176.
- Del Giudice, M. (2008). Sex-biased ratio of avoidant/ambivalent attachment in middle childhood. *British Journal of Developmental Psychology*, 26, 369-379.
- De Wolff, M. S. ve van IJzendoorn, M. H. (1997). Sensitivity and attachment: A meta-analysis on parental antecedents of infant attachment. *Child Development*, 68, 571-591.
- Dwyer, K. M. (2005). The meaning and measurement of attachment in middle and late childhood. *Human Development*, 48, 155-182.
- Fraley, R. C., Waller, N. G. ve Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 350-365.
- Friedman, M., Rholes, W. S., Simpson, J. A., Bond, M. H., Diaz-Loving, R., Chan, C. (2010). Attachment avoidance and the cultural fit hypothesis: A cross-cultural investigation. *Personal Relationships*, 17, 107-126.
- Gabay, R. (1994). *Çocuklarda benlik sisteminin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- George, M. R. W., Cummings, E. M. ve Davies, P. T. (2010). Positive aspects of fathering and mothering, and children's attachment in kindergarten. *Early Child Development and Care*, 180, 107-119.
- Granot, D. ve Maysel, O. (2001). Attachment security and adjustment to school in middle childhood. *International Journal of Behavioral Development*, 25, 530-541.
- Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005). Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formunun psikometrik açıdan değerlendirilmesi [The psychometric evaluation of a short form of Inventory of Parent and Peer Attachment]. *Türk Psikoloji Yazıları [Turkish Psychological Articles]*, 8, 13-23.
- Güngör, D. (2000). *Bağlanma stillerinin kuşaklararası aktarımında annebabalık stillerinin rolü*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Harter, S. (1985). *Manual for the Self-perception Profile for Children*. Denver, CO: University of Denver.
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Huebner, E. S. (1991). Correlates of life satisfaction in children. *School Psychology Quarterly*, 6, 103-111.
- İlkin, Z. (1997). *İlkokul ağındaki çocuklarda kendilik algısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Jiang, X., Huebner, E. S. ve Hills, K. J. (2013). Parent attachment and early adolescents' life satisfaction: The mediating effect of hope. *Psychology in the Schools*, 50, 340-352.
- Kağıtıbaşı, . (2005). Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36, 403-422.
- Kenny, M. E. ve Sirin, S. R. (2006). Parental attachment, self-worth, and depressive symptoms among emerging adults. *Journal of Counseling & Development*, 84, 61-71.
- Kerns, K. A. (2008). Attachment in middle childhood. J. Cassidy ve P. R. Shaver, (Ed.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications (2. baskı)* içinde (366-382). New York: Guilford Press.
- Kerns, K. A., Klepac, L. ve Cole, A. (1996). Peer relationships and preadolescents' perceptions of security in the child-mother relationship. *Developmental Psychology*, 32, 457-466.

- Ma, C. Q. ve Huebner, E. S. (2008). Attachment relationships and adolescents' life satisfaction: Some relationships matter more to girls than boys. *Psychology in the Schools*, 45, 177-190.
- Main, M. ve Cassidy, J. (1988). Categories of response to reunion with the parent at the age 6: Predictable from infant attachment classifications and stable over a 1-month period. *Developmental Psychology*, 24, 1-12.
- Mayseless, O. (2005). Ontogeny of attachment in middle childhood: Conceptualization of normative change. K. A. Kerns ve R. A. Richardson, (Ed.), *Attachment in middle childhood* içinde (1-23). NY: Guilford.
- Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York: The Guilford Press.
- Nickerson, A. B. ve Nagle, R. J. (2004). The influence of parent and peer attachments on life satisfaction in middle childhood and early adolescence. *Social Indicators Research*, 66, 35-60.
- Özusta, Ş. (1993). *Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterinin uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik Çalışması*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Park, L. E., Crocker, J. ve Mickelson, K. D. (2004). Attachment styles and contingencies of self-worth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 1243-1254.
- Raja, S. N., McGee, R. ve Stanton, W. R. (1992). Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 21, 471-485.
- Rothbaum, F., Rosen, K., Ujii, T. ve Uchida, N. (2002). Family systems theory, attachment theory, and culture. *Family Process*, 41, 328-350.
- Rubin, K. H., Bukowski, W., Parker, J. G. ve Bowker, J. C. (1998). Peer interactions, relationships, and groups. W. Damon ve R. N. Eisenberg, (Ed.), *Handbook of child development: Vol. 3. Social, emotional, and personality development (5. baskı)* içinde (619-700). New York: Wiley.
- Schneider, B. H., Atkinson, L. ve Tardif, C. (2001). Child-parent attachment and children's peer relations: A quantitative review. *Developmental Psychology*, 37, 86.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sumer, N. ve Uysal A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8, 1-11.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sumer, N., Harma, M., Salman, S., Hazan, C., Dogruyol, B. ve Oztürk, A. (2010). Self-reported romantic attachment style predicts everyday maternal caregiving behavior at home. *Journal of Research in Personality*, 44, 544-549.
- Shaver, P. R. ve Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment and Human Development*, 4, 133-161.
- Spielberger, C. (1973). *State-trait Anxiety Inventory for Children*. Palo Alto: Consulting Psychological Press.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21, 1-22.
- Sümer, N. (Basımda). The interplay between attachment to mother and friendship quality in predicting life satisfaction among Turkish children. M. Demir, (Ed.), *Friendship and happiness*. Springer Publishing.
- Sümer, N. (2013). Is attachment avoidance a predominant risk for parenting in relational cultures? Comparing the US and Turkey. Invited Symposia. *16th European Conference of Developmental Psychology*, Eylül, Lausanne, Switzerland.
- Sümer, N. ve Anafarta-Şendağ, M. (2009). Attachment to parents during middle childhood, self-perceptions, and anxiety. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24, 86-103.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleminde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- Sümer, N. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Culturally relevant parenting predictors of attachment security: Perspectives from Turkey. P. Erdman ve K-M. Ng., (Ed.). *Attachment: Expanding the cultural connections* içinde (157-180), New York: Taylor & Francis.

EK 1. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II – Orta Çocukluk Dönemi – Anne Formu

1. Annem artık beni sevmeyecek diye korkuyorum.
2. Gerçekte ne hissettiğimi anneme söylemekten hoşlanmıyorum.
3. Annemin beni terk edebileceğinden korkuyorum.
4. Anneme, ne düşündüğümü ve ne hissettiğimi kolaylıkla söylerim.
5. Annemin beni gerçekten sevmediğinden korkuyorum.
6. Annemin yardımına ihtiyacım olduğunu kabul etmekte zorlanırım.
7. Annemin, benim onu sevdiğim kadar beni sevmediğinden endişe ediyorum.
8. Anneme yakın olmak, ona sarılmak konusunda rahatımdır.
9. Benim annemi sevdiğim kadar annemin de beni sevmesini isterim.
10. Kendim hakkındaki birçok şeyi anneme söylemekte zorlanırım.
11. Annemle olan ilişkimiz hakkında kaygılanıyorum.
12. Annemle çok yakın olmayı tercih etmem.
13. Annemi görmediğim zamanlarda beni artık düşünmüyor diye endişeleniyorum.
14. Annem bana çok fazla sarılıp kucakladığında rahatsız olurum.
15. Anneme sevgimi gösterdiğimde, onun beni aynı derecede sevmeyeceğinden korkarım.
16. Kendimi anneme her zaman yakın hissedirim.
17. Annemin beni terk edeceğinden pek korkmam.
18. Anneme yakın olmak benim için hiç de zor değildir.
19. Annemin söylediği ve yaptığı bazı şeyler kendimden şüphe etmeme neden olur.
20. Sorunlarım ve endişelerim hakkında annemle konuşurum.
21. Annemin beni terk edeceğinden korkmuyorum.
22. Kendimi kötü hissettiğimde annemle konuşmak beni rahatlatır.
23. Annemin bazen, benim istediğim kadar yakın olmak istemediğini hissediyorum.
24. Anneme hemen hemen her şeyi anlatırım.
25. Bazen annemin bana olan duygularının sebepsiz yere değiştiğini düşünüyorum.
26. Her şeyi olduğu gibi annemle konuşurum.
27. Kendimi anneme çok yakın hissetmek istediğim halde, onun bundan hoşlanmayacağından korkuyorum.
28. Annem bana çok yakın olmayı istediği zamanlarda kendimi rahatsız ve gergin hissediyorum.
29. Gerçekten ne düşündüğümü ve hissettiğimi bilirse annemin artık beni sevmeyeceğinden korkuyorum.
30. Annemden kolaylıkla yardım isteyebilirim.
31. Annemden istediğim kadar sevgi ve destek görmediğim için ona kızgınım.
32. Anneme kolaylıkla güvenebilirim.
33. Annemin diğer çocukları düşündüğü kadar beni düşünmeyeceğinden korkarım.
34. Anneme olan sevgimi göstermek benim için kolaydır.
35. Ancak bir sorun çıkardığımda annemin dikkatini çekebildiğimi düşünüyorum.
36. Annemin beni çok iyi anladığını hissediyorum.

EK 1 (devam). Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II – Orta Çocukluk Dönemi – Anne Formu

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Orta Çocukluk Ölçeği

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Orta Çocukluk Ölçeği 36 maddeden ve “Kaygı” ve “Kaçınan” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Bu ölçeğin amacı orta çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerine bağlanma düzeylerini ölçmektir.

Kaygı boyutu maddeleri:

1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17*, 19, 21*, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35

Kaçınma boyutu maddeleri:

2, 4*, 6, 8*, 10, 12, 14, 16*, 18*, 20*, 22*, 24*, 26*, 28, 30*, 32*, 34*, 36*

*Ters kodlanan maddeler

7’li derecelendirme yöntemine göre:

1=Hiç katılmıyorum

2=Katılmıyorum

3=Pek katılmıyorum

4=Kararsızım

5=Biraz katılıyorum

6=Katılıyorum

7=Tamamen katılıyorum

Summary

Anxious and Avoidant Attachment to Mother in Middle Childhood: The Adaptation of Experiences in Close Relationships-R – Middle Childhood into Turkish

Fulya Kırımer

Ece Akça

Nebi Sümer

Middle East Technical University Middle East Technical University Middle East Technical University

Recent studies have revealed that attachment patterns can be defined best with two continuous and orthogonal dimensions representing attachment-related anxiety and avoidance (Bartholomew, 1990; Brennan, Clark, & Shaver, 1998; Mikulincer & Shaver, 2007). While attachment avoidance refers to the avoidance from physical and psychological intimacy with others including the attachment figure, and extreme self-reliance, attachment anxiety indicates strong desire for closeness, worrying about being left by the attachment figure, and extreme need for social support. The Experiences in Close Relationships that was developed by Brennan, Clark, and Shaver (1998) has been shown to be a reliable and valid self-report measure of these two attachment dimensions.

Although previous studies mainly focuses on the measurement of attachment patterns and/or dimension in the early childhood, adolescence and adulthood, overall attachment dynamics in middle childhood have relatively left unexamined (Brenning, Soenens, Braet, & Bosmans, 2011; Kerns, 2008; Mayseless, 2005; Nickerson & Nagle, 2004). The Experiences in Close Relationships for Middle Childhood (referred to as the ECR-RC) was adapted for middle childhood and early adolescence by Brenning et al. (2011) to help increase the number of comprehensive studies measuring the two fundamental dimensions of attachment in middle childhood. Although attachment security to mother and father was studied in the middle childhood by adapting Kerns Security Scale (Sümer & Anafarta-Şendağ, 2009), the pattern of attachment insecurity on the basis of attachment anxiety and avoidance have been still unexamined in Turkey.

The aim of this study is to adapt the ECR-RC into Turkish and to investigate its psychometric quality, including factor structure, validity, and reliability of the two dimensions among Turkish children. Specifically,

following the analyses on factor structure, the associations between the two dimensions of the ECR-RC and other variables related to attachment (in)security including secure attachment to parents, child anxiety, peer attachment, life satisfaction, friendship quality, and self-worth will be investigated.

Method

Participants

The sample of the study consisted of 357 students attending three middle schools in Ankara, Turkey ($M_{age} = 11.90$, $SD = 1.15$). In addition to the ECR-RC Mother Form, participants filled out the scales measuring secure attachment to parents, peer attachment, child anxiety, self-worth, friendship quality, and life satisfaction. All of the measures had high internal consistency, with Cronbach's alpha ranging between .65 and .90.

Results

The Adaptation of ECR-RC

Overall, the results of factor analyses supported the two-factor structure with 18 items in each factor for the ECR-RC. The two factor solution with promax rotation, explained 36.38 % of the total variance, with 18.66 % for the subscale of attachment avoidance and 17.72 % for the subscale of attachment anxiety. Internal consistency coefficient was .90 for the avoidance and .78 for the anxiety subscale. The correlation between the two factors was significantly positive ($r = .49$, $p < .01$). Factor loadings for the items were given on the Table 1. Three items were cross-loaded and three items had loadings lower than .30 to the target factor. However, all items were kept on the original dimensions considering the theoretical structure of the measure with specific suggestions for future researchers.

Address for Correspondence: Fulya Kırımer, Middle East Technical University Department of Psychology Social Sciences Building 06800 Ankara, Turkey

E-mail: fulyakirimer@gmail.com

Correlations with Other Variables

Age was significantly correlated with the majority of the other variables. Older children reported higher levels of attachment avoidance ($r = .17, p < .01$), and friendship quality ($r = .13, p < .05$); but lower levels of secure attachment to mother ($r = -.14, p < .05$), and life satisfaction ($r = -.13, p < .05$).

T-test analyses revealed that girls ($M_{\text{girls}} = 2.18, SD = 1.02$) reported significantly lower levels of attachment anxiety than boys ($M_{\text{boys}} = 2.57, SD = 1.18; F_{1,355} = 3.40, p < .01$), and there was no significant gender difference on attachment avoidance.

Correlations between both attachment avoidance and anxiety dimensions and other variables were presented in Table 2. The attachment dimensions were significantly correlated with other variables in the expected directions. Attachment avoidance was highly significantly correlated with secure attachment to mothers ($r = -.68, p < .01$), fathers ($r = -.44, p < .01$), life satisfaction ($r = -.45, p < .01$), and friendship quality ($r = -.25, p < .01$). As would be expected, attachment anxiety was predominantly significant correlated with child anxiety ($r = .32, p < .01$), self-worth ($r = -.44, p < .01$), and friendship conflict ($r = .25, p < .01$).

Discussion

Consistent with Brenning et al.'s (2011) finding,

the ECR-RC had a two-factor structure representing attachment anxiety and avoidance among Turkish school children. The two factors had high internal consistency coefficients and were systematically correlated with the other variables in theoretically expected directions. In the previous research in Turkey, although attachment anxiety was found to be higher than attachment avoidance among adolescents and adults (Sümer, 2013), this study showed the opposite pattern for the middle childhood. Similar to the findings of Brenning and her colleagues (2011), attachment avoidance was relatively higher than attachment anxiety, especially for boys. This difference may have resulted from the autonomy desire during middle childhood at the beginning of identity formation rather than the cultural factors.

Certain items, such as "being abandoned by mother" in the attachment anxiety subscale did not work among Turkish children, probably because of cultural reasons that it is almost unexpected that mothers can abandon her children. This study revealed that the internal consistency coefficient and mean item-total correlations of the anxiety dimension with 15 items were higher than the original 18 item version. Therefore, researchers were recommended to consider excluding certain items that did not work in the current study in the future studies. In addition, psychometric properties of the father version of the ECR-RC should be investigated in further studies.